

OSEMDESETA KONFERENCA IFLA 2014

Konferenca z naslovom *Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge* je potekala od 16. do 22. avgusta 2014 v Lyonu, in sicer v Kongresnem centru, ki je v osrednjem delu večnamenskega kompleksa Cité Internationale. Pred osrednjim delom konferenčnega programa sta zunaj Lyona potekali tudi dve predkonferenci. Prvo, *The parliamentary Library: past and future* (<http://preifla2014-en.assemblee-nationale.fr>), je organizirala Sekcija za parlamentarne knjižnice; potekala je v Parizu, v stavbi Državnega zbora, Bourbonški palači. Drugo, *Digital Transformation and the Changing Role of News Media in the 21st Century* (<http://www.itu.int/en/history/Pages/IFLA2014.aspx>), je organizirala Sekcija za časopise in je istočasno potekala v Ženevi v Švici.

Po statističnih kazalcih se je konference udeležilo 3119 knjižničarjev in drugih strokovnjakov iz 132 držav. Konferenca bo ostala v spominu po izjemni organizaciji in udeležbi preko 300 volonterjev – knjižničarjev iz Lyona in regije. Program je potekal v 227 sejah, kjer je bilo mogoče poslušati preko 400 prispevkov. V najbolj obiskanih dneh, med ponedeljkom in sredo, je hkrati potekalo od 25 do 30 dogodkov. Na prvih šestdesetih sejah, ki so bile na programu prvega dne konference, so potekali sestanki Iflinih (IFLA, International Federation of Library Associations and Institutions) stalnih odborov, sekcij, strateških programov ipd.

Odpri del konference se je začel v nedeljo, 17. avgusta. V okviru otvoritvene slovesnosti so najprej stopili na govorniški oder domačini in Sinikka Sipilä, predsednica Ifle. Sledilo je vabljen predavanje z naslovom *The future of reading*, ki ga je imel vplivni francoski filozof Bernard Stiegler; na področju analize odnosa tehnologije in filozofije Bernard Stiegler nadaljuje delo, ki so ga začeli Jacques Derrida, Gilbert Simondon in Andre Leroi-Gourhan. V svojem predavanju je v ospredje postavil idejo hibridnega branja, ki je po njegovem mnenju posledica spleta in spletnih servisov. Za Stieglerja je splet filozofija inženiringa, ki vključuje ne le ontološke in epistemološke vidike, ampak tudi etične in estetske. Po Stieglerjevem prepričanju je digitalizacija proces ustvarjanja podvojenega sveta. Ta podvojeni svet omogoča skupno rabo znanja in usklajevanje ustvarjalnosti. Branje je vedno manj enosmerni proces in

tega se knjižnice tudi zavedajo. Pri projektu *Très Grande Bibliothèque*, v katerem je Francoska nacionalna knjižnica sodelovala že leta 1989, so bralcem ponudili posebne bralne postaje, ki so omogočale skupno rabo beležk. V prihodnosti lahko na spletu pričakujemo vedno več interpretacij, polemik, argumentov, s katerimi bo znanje posameznika nasprotovalo hermenevtiki skupnosti. Knjižnice prihodnosti ne bodo uspešne, če svojih servisov ne bodo znale prilagoditi novim oblikam znanja, ki nastajajo kot posledica novega, hibridnega branja.

Mene so zanimale predvsem teme, povezane z Iflinimi standardi, strateškimi plani OCLC (Online Computer Library Center), katalogizacijo in sorodnimi programi univerzalne bibliografske kontrole, programom UNIMARC ter načrti za prenos knjižničnih sistemov v oblak. Udeležila sem se dogodkov, ki so bili povezani z začetkom Lyonske deklaracije in s programi mednarodnega sodelovanja Ifle.

V času konference je potekalo redno srečanje Stalnega odbora za UNIMARC (PUC – Permanent UNIMARC Committee), kjer sem aktivno sodelovala.

IFLA

Prva seja odprtega programa je bila *IFLA Market. How to get published*. V štirih paralelnih programih so bile obdelane naslednje teme: kako je treba napisati članke ter različna navodila za objavo v publikaciji *IFLA Journal* in drugih strokovnih publikacijah; kako je treba uspešno delovati v strokovnih skupinah Ifle in kako je treba pripraviti standarde.

Udeležila sem se seje *Producing IFLA standards – a "how to" session for IFLA units, na kateri je Patrice Landry* (Švicarska nacionalna knjižnica), predsednik Odbora za standarde (CoS – Committee on Standards), predstavil priročnik *IFLA Standards Procedures Manual*. Priročnik je namenjen članom strokovnih skupin Ifle, ki na različnih področjih pripravljajo standarde in priporočila. Priročnik pomaga pri zahtevnih postopkih, ki vodijo do uvedbe standarda v Ifli in lokalnih knjižničarskih skupnostih. Pripravila ga je delovna skupina, ki jo je leta 2013

ustanovil Odbor za standarde, vodila pa sta jo Winston Roberts (2013) in Patrice Landry. Priročnik je brezplačno na voljo na naslovu: <http://www.ifla.org/node/8719>.

OCLC

V okviru 68. seje je potekal industrijski simpozij OCLC. V prispevku *Links and Entities: OCLC and the Library Data Revolution* so Skip Prichard, Ted Fons in Richard Wallis predstavili trende, na katerih temelji razvoj sistema OCLC. Ob tem so izpostavili:

- model podatkov, ki temelji na entitetah in relacijah,
- prikaz podatkov na spletu,
- svetovni splet in povezovanje podatkov.

Upravljanje s podatki v bazi podatkov WorldCat in drugih segmentih OCLC se premika z nivoja zapisa na nivo entitete. Sistemi, ki bodo uspešno implementirali novi model bibliografskega zapisa, bodo knjižnične podatke odprli za neposredni dostop preko spletnih iskalnikov; poleg tega bodo omogočili uporabniku prijaznejše odkrivanje podatkov ter učinkovitejše upravljanje z metapodatki.

Ob tem se OCLC zaveda, da so v knjižnicah še vedno milijoni zapisov, na katerih temeljijo različne lokalne aplikacije. Zato so postopki za identifikacijo entitet znotraj zapisov in obratno temelj harmonizacije lokalnih aplikacij, spletnega kataloga in katalogizacije.

Glede prihodnosti servisa WorldCat Discovery so izpostavili identifikacijo t. i. reprezentančnega zapisa, medtem ko so pri katalogizaciji poudarili dvig kvalitete podatkov in prehod na tako imenovano katalogizacijo tipa "izberi in poveži".

KNJIŽNIČNI SERVISI V OBLAKU

Veliko pozornosti je pritegnila 73. seja, ki je bila posvečena knjižničnim servisom v oblakih. Večina prispevkov je prenos knjižničnih servisov v oblake obravnavala na osnovi izkušenj iz poslovnega sektorja, in sicer predvsem s poudarkom na uravnoteženju varnosti podatkov in učinkovitosti servisov. Prispevek, ki so ga imeli Beate Rusch (Library Network Berlin-Brandenburg), Andreas Degkwitz (Humbolt-University Library) in Klaus Caynowa (Bayerische Staatsbibliothek), je bil povsem drugačen. Na neposreden način je bil predstavljen projekt *CIB (Cloud-Infrastruktur für Bibliotheksdaten)*, ki ga financira DFG (Deutsche Forschungsgemeinschaft). Namen projekta je prenos knjižnične infrastrukture v oblak; neposredni učinek tega prenosa predstavlja združevanje sedanjih šestih velikih nemških knjižničnih sistemov v enotni nacionalni knjižnični sistem. Glavna partnerja tega velikega projekta sta ExLibris in OCLC.

KATALOGIZACIJA

Aktualnim vprašanjem katalogizacije je bila posvečena 86. seja pod skupnim naslovom *Universal Bibliographic Control in the Digital Age: Golden Opportunity or Paradise Lost? — Cataloguing with Bibliography, Classification & Indexing and UNIMARC Strategic Programme*. V prvem, vabljenem predavanju *Authorities, Entities & Communities* je Theodore Fons (OCLC) predstavil prehod na upravljanje z bibliografskimi podatki, ki temeljijo na entitetah, ne pa na bibliografskih zapisih. Klasično in novo katalogizacijo po mnenju Fonsa povezujejo prav normativni zapisi. Za oba tipa katalogizacije so potrebni kvalitetni in dobro organizirani normativni podatki, le da so pri klasični katalogizaciji normativni zapisi potrebni zaradi točk dostopa, sodobna katalogizacija pa potrebuje kontekstne informacije, katerih namen je znanje o entitetah.

Uvajanje nove katalogizacije je postopek, ki se izvaja po individualnem načrtu, ima pa nekaj skupnih mejnikov:

- nadaljevati je treba razvoj nacionalnih programov normativne kontrole;
- spodbujati je treba prikaz bibliografskih podatkov na način, kot se podatki na spletu prikazujejo (npr. nadaljnje raziskave uporabe dognanj v okviru aktivnosti Schema.org);
- normativne podatke je treba združevati v večje aglomeracije, kot sta projekta VIAF (Virtual International Authority File) in ISNI (International Standard Name Identifier);
- spodbujati je treba nadaljnje raziskave bibliografskega modela, ki temelji na entitetah.

O vlogi sistemov VIAF in ISNI za opis in identifikacijo entitet so govorili Anila Angjeli in Vincent Boulet (Francoska nacionalna knjižnica) ter Andrew MacEwan (British Library) v prispevku *ISNI and VIAF – Transforming ways of trustfully consolidating identities*. Avtorji so sistematično in pregledno prikazali cilj in namen vsakega sistema posebej ter njihove skupne elemente in medsebojno povezanost. Pri sistemu ISNI osnovo predstavlja javno delovanje osebe, zato ima oseba lahko več ISNI-jev. Sistem ISNI ne izključuje možnosti uporabe lokalnega sistema za enotno identifikacijo osebe. Po mnenju avtorjev sta VIAF in ISNI odraz filozofije UBC (Universal Bibliographic Control) in močno orodje pri gradnji sistema verižnih podatkov.

Heather Lea Moulaison je v prispevku *Authors and Authorities in Post-RDA Library Systems: A Case Study* prikazala rezultate longitudinalnega spremljanja normativnih zapisov za osebe eno leto po prehodu na RDA (Resource Description and Access). Raziskavo so izvedli v

sistemu visokošolskih knjižnic v državi Missouri (ZDA); po mnenju raziskovalcev preseneča počasno bogatenje normativnih zapisov s podatki, ki jih RDA določa kot attribute osebe. Podatki o jeziku, nacionalnosti, spolu ipd. so bili v obdobju od 2013 do 2014 dodani v manj kot 4 % zapisov.

V prispevku z naslovom *UBC reloaded: remembrance of things past, back to the future* Gildas Illien in Françoise Bourdon (Francoska nacionalna knjižnica) razmišljata o tem, kako določiti prioriteto v času treh pomembnih tranzicij – pri uvajanju novega modela bibliografskega zapisa in novih katalogizacijskih pravil ter pri zamenjavi formatov MARC. Glede na izkušnje Francoske nacionalne knjižnice sta avtorja oblikovala tri načela za uspešen prehod. Prvo načelo je ohraniti interoperabilnost sistema. Prehod je proces, ki zahteva sožitje starega in novega. Kongresna knjižnica in skupina knjižnic, ki sledijo njeni politiki, so se odločile za uvajanje pravilnika RDA na osnovi formata MARC21. Francoske, španske in nekatere druge evropske knjižnice so za prednostno nalogo izbrale prikaz bibliografskih podatkov v RDF (Resource Description Framework), medtem ko se je Nemška nacionalna knjižnica posvetila obema nalogama hkrati. Drugo načelo je vidnost; pomeni ustvarjanje tehničnih in pravnih pogojev, da so knjižnične zbirke in katalogi vidni na spletu. Minimalni pogoj vidnosti podatkov na spletu je objava podatkov v RDF. Na drugi strani je strateška opredelitev knjižnice, da so njeni podatki na voljo za ponovno uporabo. Tretje načelo je sodelovanje. Knjižnični sistemi bi morali čim več sodelovati s sorodnimi sistemi. Sinergija znanja je osnova uspešne tranzicije.

Patrick Le Boeuf je v svojem imenu in imenu Françoisa-Xavierja Pelegrina predstavil zaključeno verzijo modela PRESSoo (<http://library.ifla.org/838/1/086-leboeuf-en.pdf>), ki je bila objavljena junija leta 2014. Model PRESSoo je model bibliografskega zapisa za kontinuirane vire na osnovi FZBZ (funkcionalne zahteve za bibliografske zapise) in je razvit za potrebe sistema ISSN (International Standard Serial Number). PRESSoo bo uporabljen v okviru Unescovega projekta ROAD; s tem bodo testirali uspešnost modela. PRESSoo je v določenem smislu IFLA standard, saj je model potrdila skupina FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records) Review Group, ki deluje v okviru Sekcije za katalogizacijo pri IFLA.

Kako nove vsebine in nove medije zajeti z UBC, je bila tema Rebece L. Lubas v prispevku *We are All Catalogers Now: Leveraging Do It Yourself Metadata for Research Collections* in Roberta P. Holleyja v prispevku *Self-Publishing: A New Challenge for Universal Bibliographic Control*.

Zanimiv je bil tudi prispevek z naslovom *The local in the global: universal bibliographic control from the bottom up*, v katerem sta avtorja Gordon Dunsire in Mirna Willer svetovala o načinu povezovanja lokalnih in globalnih potreb. Po njunem mnenju je za uspešno delovanje lokalnega sistema na globalni ravni treba:

- zagotoviti ujemanje med lokalnimi in globalnimi identifikatorji,
- prepisati lokalne podatke in lokalne sheme v RDF,
- izvesti preslikavo med lokalnimi in globalnimi elementi,
- omogočiti infrastrukturo, ki bo globalne elemente prilagodila lokalnim aplikacijam,
- omogočiti infrastrukturo, ki bo skupne lokalne elemente umestila med globalne.

UNIMARC

Na sestanku PUC smo dokončali pripravo polj 181 in 182, ki sta namenjeni vnosu podatkov za novo območje 0 v združeni izdaji ISBD (International Standard Bibliographic Description). Na sestanku je Mirna Willer natančno predstavila projekt UNIMARC in RDA, ki od leta 2013 poteka pod okriljem PUC-a. Projekt se uspešno izvaja in bo podaljšan še za eno leto.

LYONSKA DEKLARACIJA

V času konference je bila sprejeta *Lyonska deklaracija o dostopu do informacij in razvoja*, ki jo je podpisalo več kot 125 članic. Namen deklaracije je pozitiven vpliv na razvoj programov Združenih narodov po letu 2015. Dostop do informacij in knjižnic ima pomembno vlogo pri razvoju družbe in posameznikov. Zato Lyonska deklaracija naslavlja države članice Združenih narodov, naj prepoznajo ključno vlogo dostopa do informacij ter usposabljanja in pridobivanja znanja, kar bo ljudem pomagalo razumeti, zakaj so informacije zanje koristne.

RAZSTAVA

Razstava, ki je spremljala konferenco, je bila slovesno odprta 17. avgusta, in sicer v popoldanskih urah. Na razstavi so bile predstavljene tehnološke rešitve za:

- knjižnične servise na mobilnih napravah;
- interaktivne sisteme za zbiranje povratnih informacij uporabnikov;
- interaktivne servise za knjižnične uporabnike;
- knjižnične storitve za uporabnike s posebnimi potrebami;
- zvočno izolacijo nekaterih prostorov za uporabnike (t. i. tihi boksi).

Na razstavi se je predstavila Francoska nacionalna knjižnica s svojimi številnimi servisi in projekti; pritegnila je veliko pozornost udeležencev kongresa.

Razstave se je udeležilo tudi veliko število založnikov iz azijskih držav, predvsem iz Kitajske; ponujali so iskanje in prikaz podatkov v kitajščini, hkrati pa tudi v latinični transliteraciji.

Pomemben del konference so bili razgovori in srečanja s kolegi s celega sveta. Kolegi iz Finske, Južnoafriške republike, Češke, ZDA, Maroka in naše bližje okolice so mi s svojimi izkušnjami in komentarji dostikrat pomagali pri razumevanju in oblikovanju osebnega stališča do množice predavanj, ki sem jih v času konference poslušala.

Celotni program konference je na voljo na naslovu <http://conference.ifla.org/past-wlic/2014/ifla80/programme-and-proceedings-full-printable.html>, prispevki pa se trajno hranijo v repozitoriju IFLA Library.

Gordana Mazić